

N:o 13.

Ank. till Riksd. kansli den 14 mars 1902, kl. 3 e. m.

*Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3,
i anledning af inom kammaren väckt motion om skrifvelse
till Kongl. Maj:t angående undervisning i rikets allmänna
läroverk, seminarier och folkskolor om straffpåföljden
å brott.*

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 33, hvilken blifvit till utskottet hänvisad, föreslår herr *C. Sandquist*, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t utfärda föreskrift derom, att i rikets allmänna läroverk, seminarier och folkskolor skall i lämpligt sammanhang med kristendomsundervisningen meddelas en efter lärjungarnes uppfattningsförmåga lämpad undervisning om straffpåföljden för mindre och större brott».

Såsom skäl härför anför motionären följande: »Uttrycket 'Ungdomens sedliga förvildning' är icke blott ett gängse ord, utan det innebär uti sig en officiellt erkänd, sorglig verklighet.

Man har därför omsorgsfullt sport efter orsakerna till det öfverklagade onda, och der man trott sig finna några af dessa orsaker, har man sökt undanrödja dem.

Sålunda har — här att förbigå de många uppfostringsanstalterna — genom Kongl. Maj:ts cirkulär af den 4 november 1892, föranledt af Riks-

dagens i ämnet aflåtna skrifvelse den 4 maj 1891, påbjudits, att undervisning om de rusgifvande dryckernas natur och verkningar skall meddelas uti rikets allmänna läroverk, seminarier och folkskolor.

Äfvenså har lagstadgats, att tingsbesökande under 18 år må kunna afvisas ifrån åhörandet af sådana rättegångsförhandlingar, som anses vara sårande för sedligheten.

Bland orsakerna till den 'sedliga förvildningen' höra ock, enligt motionärens öfvertygelse, grundad på gjorda iakttagelser, bristande kunskap, ja, stundom fullkomlig okunnighet om straffpåföljden för begångna brott.

Hotfulla uttalanden emot andras lif och egendom utslungas såsom bevis på förment ungdoms- och mannamod, ty straffet för slikt hot är litet eller intet känt.

Tillgripandet af andras icke inlåsta egendom, såsom fruktstöld m. m., anses icke vara något som helst brott med åtföljande straff, och därför begås det. Straffet för brott af osedlig art är ock föga känt. Straffpåföljden för förfalskningsbrott likaså. Enahanda är äfven förhållandet rörande ärekränkande beskyllningar.

Beträffande deremot de mest grofva brotten, såsom inbrottsstöld, mordbrand och mord, har utrönts, enligt fångpredikanter utsagor, att okunnighet om straffpåföljden icke varit orsaken. Men hvad säkerhet har man likväl därför, att kunskapen derom meddelats klar och lefvande under barna- och ungdomsåren, då förstånd, vilja och känsla äro mottagliga för varnande intryck.

Af sålunda i korthet anförda, af hvarje iakttagande menniskovän kända och erkända förhållanden torde det ostridigt framgå, att bristande kunskap och okunnighet om straffpåföljden, med åtföljande brist på rättskänsla och frånvaro af fruktan för straff, äro medverkande orsaker till den 'sedliga förvildningen' och de mångförekommande brotten.

En kortfattad och praktisk undervisning om straffpåföljden för mindre och större brott är alltså af behovet påkallad. I sammanhang med repetitionen af slutorden i Guds lag synes det motionären lämpligt, att en dylik undervisning bör kunna meddelas förnämligast genom varnande skildringar från fångarnes värld.

'Statens läsebok för folkskolan' saknar, tyvärr, dylika skildringar.»

I liknande syfte väckte herr C. G. Bruce vid 1889 års riksdag motion uti Andra Kammaren rörande skrifvelse till Kongl. Maj:t att till nästderpå följande Riksdag inkomma med förslag till den ändring af folkskolestadgans 3 kap. 12 §, att såsom läroämnen äfven infördes de första grunderna för hälsovård och lagkunskap. Uti sin motivering framhåller herr Bruce, bland annat, att, derest barn redan i folkskolan erhöles någon undervisning i gällande lagar och författningar, fångarnas antal utan tvifvel skulle minskas, då mången nu först efter domstolens utslag finge kännedom om hvilket straff, som följde på den begångna handlingen.

Andra Kammarens första tillfälliga utskott ansåg emellertid, att barnen vid den ålder, då de besökte folkskolan, säkerligen ej egde förmåga tillgodogöra sig undervisning uti ifrågakvarande ämnen, hvadan densamma för dem ej komme att medföra något väsentligt gagn, samt att det för öfrigt ej kunde vara lämpligt att ytterligare öka läroämnenas antal i folkskolan, i följd hvaraf utskottet hemställde om afslag på motionen; och Andra Kammaren fattade sitt beslut i öfverensstämmelse med utskottets hemställan.

Hvad nu vidkommer förevarande motion, anser utskottet väl sjelfva syftet med motionen beaktansvärdt och vill ej bestrida, att i flera hänseenden vore kanhända behöfligt, att mera allmänt förefunnes verklig insigt om hvad som kan vara att hänföra till ett förfarande af straffbar art, men utskottet håller före, att redan nu såsom i skolorna undervisningen är ordnad, särskildt i kristendom, för lärjungarne framhålles, under förutsättning, att undervisningen riktigt skötes, hvad som må anses för rätt eller ej, samt att omsorg egnas åt att rättskänsla må hos det uppväxande släktet väckas och stärkas.

Härvid synes dock utskottet vara anledning vidröra, att det nog kunde vara eftersträfvansvärdt, att i skolorna erhöles någon vidsträcktare undervisning i fråga om samhällsplikter, hvilket jemväl torde låta sig göra, i fall undervisningen i skolorna ordnades något annorlunda än för närvarande.

Nu har emellertid motionären gifvit uttryck åt hvad ifrågakvarande framställning åsyftar på sådant sätt och med så bestämda yrkanden, att utskottet ej kan vara med derom, utan får derfor hemställa,

att herr Sandquists ifrågavarande motion icke må till någon Andra Kammarens åtgärd föränleda.

Stockholm den 14 mars 1902.

På utskottets vägnar:

EMIL HAMMARLUND.

Reservationer

af herrar *Hammarlund*, *David Bergström* och *Spangenberg*, hvilka ansett, att utskottets utlåtande i dess senare del bort erhålla följande lydelse:

»Då utskottet nu går att yttra sig om herr Sandquists motion, bör det genast sägas, att utskottet funnit motionens syfte beaktansvärdt. Behovet af någon undervisning i svensk lag och rätt i våra folkskolor, seminarier och allmänna läroverk torde genom flerahanda tilldragelser och omständigheter, hvilka under den senare tiden ådragit sig allmänhetens uppmärksamhet, få anses fullt tillräckligt styrkt. Spörsmålet är väl numera, icke så mycket huruvida en dylik undervisning bör meddelas, utan fastmera huru den bör anordnas.

I detta sistnämnda afseende kan utskottet emellertid icke dela motionärens mening. Att lägga denna undervisning så, att den uteslutande skulle gälla straffpåföljden för mindre och större brott, vore tvifvelsutan ett missgrepp. Åt denna undervisning bör nog gifvas både en bredare och en mera positiv grundval, så att undervisningen komme att skänka de unga en nödig öfverblick öfver våra viktigaste samhällspligter. En för detta ändamål affattad läsebok, hvilken på ett begripligt sätt framstälde några af såväl den allmänna lagens som grund- och kommunallagarnas hufvudstycken, vore måhända det bästa medlet att grundlägga den viktiga kunskap, hvarom nu är fråga.

Icke heller torde det vara alldeles gifvet, att nu ifrågavarande undervisning bör, såsom motionären håller före, meddelas i omedelbart samman-

hang med kristendomsundervisningen. En god kristendoms lärare, liksom hvarje annan lärare, som undervisar sina lärjungar om hvad som är moraliskt rätt eller orätt, lärer nog icke underlåta att inför dem efter hand och i tillämpliga delar tillämpa det sagda på det praktiska lifvet och dess förhållanden. Men detta är en sak. Den undervisning åter om våra samhällsplikter och om lag och rätt, hvarom här ofvan är taladt, och hvilken enligt utskottets mening icke borde hafva formen af något slags läxläsning, torde väl lämpligast böra behandlas som ett särskildt led i undervisningsplanen och först förekomma inom folkskolan i dess högre afdelning och i fortsättningsskolan samt inom de allmänna läroverken i klasserna 5—7.

Utskottet hemställer därför,

att förevarande motion icke må till någon Kammarens åtgärd för-
anleda»;

af herr *Sandquist*;

af herr *Schenström* mot vissa delar af utskottets motivering.

Herr *C. Björck* har begärt få antecknadt, att han af resa varit förhindrad att deltaga i ärendets hufvudsakliga behandling inom utskottet.